

Vladimir Findak

KINEZIOLOŠKA PARADIGMA PRIMJENE ODGOJNO-OBRAZOVNE TEHNOLOGIJE U PODRUČJU KINEZIOLOŠKE EDUKACIJE

1. UVOD

Ekspanzija znanstvenih i tehnoloških otkrića, ubrzana globalizacija i informatizacija koje „ne stede“ ni jedno područje ljudske djelatnosti imaju, uz ostalo, za posljedicu da se svijet u kojem živimo brzo mijenja. Slobodno se stoga može ustvrditi da jedino promjene s kojima i u kojima živimo predstavljaju konstantu života u suvremenom društvu. U prilog tome dovoljno je da se upitamo, koliko se promijenio svijet samo za našega života? Nema sumnje da se dio tih promjena dogodio, a i dalje se događa, pod utjecajem korištenja suvremenih tehnologija različitog porijekla i namjene.

Dakako, promjene do kojih dolazi pod utjecajem novih tehničkih i tehnoloških otkrića nisu „zaobišle“ ni područje odgoja i obrazovanja, pa pravo pitanje više ne glasi treba li na njih reagirati, već kako najefikasnije odgovoriti na njihove izazove? To je razlog što izuzetno dinamična i sve složenija stvarnost traži odgojno-obrazovni sustav u najširem smislu, odgojno-obrazovne ustanove u užem smislu i odgojno-obrazovna područja i nastavne predmete u najužem smislu, koji se lako i brzo mogu prilagoditi svim životnim okolnostima i koji mogu najmlađe i mlade osposobiti za djelovanje u najrazličitijim životnim situacijama (Stoll, Fink, 2003).

To, dakako, vrijedi za sva odgojno-obrazovna područja, odnosno predmete, pa analogno tome i za naše područje djelovanja, odnosno rada. Da bismo u tome bili što uspješniji potrebno je uz sva druga postignuća kineziologije i njezinih primijenjenih područja u većoj mjeri nego dosada koristiti i odgojno-obrazovnu tehnologiju, a poglavito onu koja je korespondentna s njezinom aplikacijom u području kineziološke edukacije.

Ako se slažemo da prethodno naznačena pitanja predstavljaju dobru orijentaciju za traženje putova do odgovora na istaknuti naslov, onda ćemo se vjerojatno suglasiti i s tim da ih treba sagledati ne samo s aspekta mogućeg i potrebnog doprinosa kineziološke metodike što efikasnijoj primjeni odgojno-obrazovne tehnologije u području kineziološke edukacije nego i obratno, koliko sve što prati i karakterizira područje kineziološke edukacije utječe na unapređivanje kineziološke metodike, a poglavito na dio koji se odnosi na odgojno-obrazovnu tehnologiju.

2. ŠTO DETERMINIRA KORIŠTENJE ODGOJNO-OBRAZOVNE TEHNOLOGIJE U PODRUČJU KINEZILOŠKE EDUKACIJE

Na kvalitetu rada u području kineziološke edukacije u širem smislu, odnosno u kineziološkoj kulturi u užem smislu može se utjecati na različite načine, a odgojno-obrazovna tehnologija predstavlja sasvim sigurno jedan od važnih čimbenika u osiguravanju potrebite efikasnosti rada u ovom području primijenjene kineziologije, odnosno u ovom predmetu. To iz razloga što se novi i sve složeniji ciljevi i zadaće u ovom području, odnosno u ovom predmetu, ne mogu realizirati samo uz pomoć tzv. tradicionalnih postupaka u pripremi, organizaciji i realizaciji odgojno-obrazovnog, odnosno nastavnog procesa.

Naprotiv, od kineziologa se s pravom očekuje i traži da suvereno i svakog trenutka odgovore na brojne izazove današnjice koji u većoj ili manjoj mjeri determiniraju odgojno-obrazovni proces, odnosno nastavni proces. To, dakako, podrazumijeva ne samo da znalački provode procedure vezane uz planiranje i programiranje rada, izbor i primjenu metodičkih organizacijskih oblika rada, metodičkih postupaka, praćenja i vrednovanja rada, nego i da u radu koriste suvremenu odgojno-obrazovnu tehnologiju (Findak, Mraković, 2000).

Štoviše, da bi postignuća kineziologije kao supstratne znanosti, a na taj način i njezinih primijenjenih područja došla do još većeg izražaja nego dosad, dakako, uključujući i područje kineziološke edukacije, poglavito kada se radi o aplikaciji teorijskih postignuća u praksi, treba u posredovanju novih teorijskih informacija i, sve opsežnijih praktičnih znanja koristiti u puno većoj mjeri nego dosad primjerenu odgojno-obrazovnu tehnologiju (Findak, Prskalo, 2005). To, uz ostalo, iz razloga što uz pomoć primjene odgojno-obrazovne tehnologije, odnosno nastavne tehnologije, nastavnik nije jedini izvor informacija, nego i zato što se tijekom odgojno-obrazovnog procesa, odnosno nastavnog procesa, osigurava bolja recepcija informacija. Naime, u tom slučaju prezentacija informacija obavlja se putem više kanala koje učenici mogu primiti vizualno, akustički i kinestetički, što nesumnjivo pozitivno utječe na proces usvajanja kako teorijskih, tako i motoričkih znanja (Findak, Neljak, 2005). Ili, još konkretnije, to omogućava učenicima, pa i svakom učeniku posebno, da određeno motoričko gibanje percipiraju kvalitetnije, što će im tijekom njegova kasnijeg svladavanja osigurati da ga usvajaju i konačno, usvoje na efikasniji, da ne kažemo na kvalitetniji način.

Međutim, posjedovanje odgojno-obrazovne tehnologije je samo jedan, a nikako jedini uvjet, ususret njezina doprinosa kvaliteti odgojno-obrazovnog, odnosno nastavnog procesa. Naime, za potpun učinak odgojno-obrazovne tehnologije izuzetno je važno voditi brigu o načinu njezina korištenja. Naime, dok je pitanje posjedovanja potrebne odgojno-obrazovne tehnologije najčešće izvan moći odlučivanja samo

nastavnika, o primjeni odgojno-obrazovne tehnologije koju nastavnik posjeduje odlučuje u pravilu sam nastavnik (Findak, 2003).

Na osnovi dosad rečenog o determinantama korištenja odgojno-obrazovne tehnologije u području kineziološke edukacije valja ustvrditi da se zbog naglašenih komparativnih prednosti odgojno-obrazovne tehnologije treba njezinom korištenju osigurati u svim organizacijskim oblicima rada puno više „prostora“ i „vremena“ nego do sada.

3. METODIČKI ASPEKTI IZBORA I PRIMJENE ODGOJNO-OBRAZOVNE TEHNOLOGIJE U PODRUČJU KINEZIOLOŠKE EDUKACIJE

U cilju što uspješnijeg razumijevanja temeljnih poruka vezanih uz metodičku paradigmu primjene odgojno-obrazovne tehnologije u području kineziološke edukacije treba se odmah na početku suglasiti da primjena odgojno-obrazovne tehnologije u radu ima višestruku korist, a osobito se očituje u tome što potiče, bar bi tako trebalo biti, sudionike odgojno-obrazovnog, odnosno nastavnog procesa, na sudjelovanje, promatranje, znatizelju, samostalno istraživanje i zaključivanje.

Da bi se ta, uvjetno rečeno, prva zadaća primjene odgojno-obrazovne tehnologije u radu osigurala, a potom i ostvarila, treba ispuniti i drugu zadaću, a ona se očituje u potrebi da se prije njezina korištenja opiše i metodički projektira priprema, uporaba i očekivana učinkovitost odgojno-obrazovne tehnologije koja se planira primijeniti u radu (Findak, 2003).

To, uz ostalo, znači da treba izraditi takav metodički scenarij koji će u posredovanju novih teorijskih informacija i sve opširnijih praktičnih znanja koristiti uz planiranu odgojno-obrazovnu tehnologiju i što veću aktivizaciju sudionika odgojno-obrazovnog, odnosno nastavnog procesa. Tako npr. ako se tijekom rada primjenjuje informacijsko-komunikacijska tehnologija na način da nastavniku služi za prezentaciju predavanja, a učenici i nadalje sjede, slušaju i gledaju tu prezentaciju, pa bila ona i jako atraktivna, to u odnosu na primjenu tradicionalnog frontalnog oblika rada nema gotovo nikakve razlike. Štoviše, informacijsko-komunikacijska tehnologija koja se koristi na taj način zapravo amortizira metodičku funkciju nastavnika, a nerijetko se može dogoditi i događa se da tu funkciju u potpunosti preuzme od nastavnika. Dakle, bez izostanka situacije u kojoj su učenici uz pomoć odgojno-obrazovne tehnologije aktivni sudionici u procesu učenja, odnosno u kojem izostane tzv. iskustveno učenje teško se može očekivati da će primijenjena odgojno-obrazovna tehnologija pridonijeti ili pridonositi kvaliteti nastave (Rosandić, 2013). I obratno, ako se ta tehnologija koristi s ciljem da se putem metodičkog scenarija iskoriste njezine

komparativne prednosti na način da učenici budu subjekti nastavnog procesa, što će reći aktivni sudionici toga procesa, onda korištena odgojno-obrazovna tehnologija može bitno pridonijeti kvaliteti nastave.

Uloga odgojno-obrazovne tehnologije u postizanju što je moguće veće aktivizacije učenika tijekom rada osobito dolazi do izražaja u primjeni individualiziranog oblika rada, a poglavito u radu homogeniziranih skupina. Dakako, to se odnosi i na vanjsku i na unutrašnju diferencijaciju homogeniziranih skupina (Findak, 2010). Tako npr. kada se radi o vanjskoj diferencijaciji s obzirom da svaka homogenizirana skupina ostvaruje različite ciljeve i to uz pomoć motoričkih gibanja koja pripadaju različitim motoričkim strukturama, u izboru i primjeni odgojno-obrazovne tehnologije treba se rukovoditi upravo zahtjevima koji proizlaze iz karakteristika motoričke strukture kojoj određeno motoričko gibanje pripada. Ako se, međutim, radi o izboru i primjeni odgojno-obrazovne tehnologije kada je u pitanju unutrašnja diferencijacija homogeniziranih skupina, prilikom korištenja koje svaka homogenizirana skupina ostvaruje također različite ciljeve, ali uz pomoć motoričkih gibanja koja pripadaju istim ili približno sličnim motoričkim strukturama i koje rade u različitim uvjetima, npr. s obzirom na opterećenje (npr. ako se radi o utjecaju na razvijanje iste motoričke sposobnosti), onda se u primjeni izabrane odgojno-obrazovne tehnologije treba rukovoditi zahtjevima koji su korespondentni s doziranjem, distribucijom i kontrolom opterećenja, i to posebno za svaku homogeniziranu skupinu.

Metodički smisao takvog pristupa u izboru i primjeni najadekvatnije odgojno-obrazovne tehnologije očituje se ne samo u maksimalnom iskorištavanju izabrane odgojno-obrazovne tehnologije, nego istodobno i u osiguravanju optimalnih uvjeta rada za svaku homogeniziranu skupinu, a na taj način i za svakog učenika posebno.

Dakako, takav pristup u pripremi, organizaciji i realizaciji odgojno-obrazovnoj tehnologiji s ciljem njezina što efikasnijeg doprinosa individualizaciji rada, poglavito aktivizaciji svakog pojedinog učenika, zahtijeva od nastavnika potrebitu dozu metodičkog takta i, dakako, primjereno metodičko znanje.

Držimo, da iz dosad izloženog nedvojbeno proizlazi da je problematika vezana uz metodičke aspekte izbora i primjene odgojno-obrazovne tehnologije u području kineziološke edukacije toliko važna, da se i od ovoga skupa ne samo očekuje nego i s pravom traže odgovori na niz pitanja uz pomoć kojih će se u većoj mjeri nego dosad eksploatirati komparativne prednosti odgojno-obrazovne tehnologije u ovom području primijenjene kineziologije.

4. ZAKLJUČAK

Na temelju svega što je do sada rečeno može se zaključiti da kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa u području kineziološke edukacije, uz ostalo, ovisi i o primjeni odgojno-obrazovne tehnologije.

Autor je ukazao na samo neke aspekte vezane uz metodičku paradigmu primjene odgojno-obrazovne tehnologije u ovom području primijenjene kineziologije, a poglavito na metodičke operacije koje kineziolozi trebaju poduzimati u pripremi, organizaciji i realizaciji odgojno-obrazovnog procesa, dakako, koristeći i odgojno-obrazovnu tehnologiju.

Činjenica, međutim, da kineziološka metodika raspolaže svakim danom sa sve više informacija o spoznajama koje upućuju na komparativne prednosti primjene odgojno-obrazovne tehnologije tijekom provođenja odgojno-obrazovnog procesa, još uvijek nije dovoljna garancija za eksploataciju tih spoznaja u praksi. Naprotiv, tek uz osiguranje efikasnog transfera naznačenih spoznaja u pripremi, organizaciji i realizaciji odgojno-obrazovnog procesa, može se ne samo očekivati nego i postići još veća kvaliteta rada uz primjenu odgojno-obrazovne tehnologije u području kineziološke edukacije.

5. LITERATURA

1. Findak, V., Mraković, M. (2000). Primjena novih tehničkih i tehnoloških dostignuća u edukaciji, sportu, sportskoj rekreaciji i kineziterapiji. U: Findak, V.(ur) *Zbornik radova 9. ljetne škole pedagoga fizičke kulture Hrvatske* (str. 4-12). Zagreb: Ministarstvo prosvjete, kulture i športa, Hrvatski olimpijski odbor, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu
2. Findak, V. (2003). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga
3. Findak, V., Prskalo, I. (2005). Kineziološka znanost i profesija u funkciji kvalitetne škole. U Milanović, D. (ur.) *Zbornik radova 4. internacionalna znanstvena konferencija o kineziologiji* (str. 76-78). Opatija: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
4. Findak, V., Neljak B. (2005). Obrazovna tehnologija u funkciji intenzifikacije nastavnog procesa. U: Findak, V. (ur). *Zbornik radova 14. ljetne škole kineziologa Hrvatske* (str. 170-173). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski olimpijski odbor, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu
5. Rosandić, D. (2013). *Obrazovno kurikularni standardi i kompetencije*. Zagreb: Naklada Ljevak
6. Stoll, L., Fink D. (2003). *Kako unaprijediti djelatvornost i kvalitetu škole*. Zagreb: Educa